

Kütüphaneciler Bildirgesi*

Sayın Bakan, Değerli Meslektaşlarım,

Biz kütüphaneciler 34 yıldır mart ayının son haftasını Kütüphane Haftası olarak kutlamaktayız. Dilimizin döndüğü, gücümüzün yettiği oranda da sorunlarımızı ve isteklerimizi kamuoyuna ve yetkililere her yıl en azından Kütüphane Haftasında iletiyoruz. Ancak bu güne kadar bizleri tatmin edecek hiç bir çözüm getirilememiştir. Çözüm getirmek bir yana yıldan yıla artan bir şekilde sorunlarımız çoğalmış ve halen, kütüphaneciler hak ettikleri kadroları dahi alamaz duruma gelmişlerdir. Bu yıl ilk kez okuyacağımız “**Kütüphaneciler Bildirgesi**”nin gelenekselleşmesini ve bu bildiride dile getirilen konuların yetkililerce gözönüne alınacağını umuyoruz.

Bugün kütüphanelerin ve kütüphanecilerin sorunları Türkiye’nin sosyo ekonomik koşullarından soyutlanamaz. Ancak, eğitim sisteminde kütüphaneler hak ettikleri konuma ulaşmadıkça, yürürlükte olan derleme yasası değişmedikçe, düşünce ve düşünce ürünleri üzerindeki yasaklar ve baskılar kaldırılmadıkça, kütüphanelerin bütçe ödenekleri artırılmadıkça ve kütüphanecilerle ilgili çağdaş bir devlet politikası bir yasa ile belirlenmedikçe, ayrıca değişen iktidarlar kadrolaşma oyunlarını en rahat kütüphaneciler üzerinde oynamaya devam ettiği sürece, Türkiye’nin bilim ve teknoloji alanındaki geri kalmışlığından kurtulması zor gözükmemektedir.

Türkiye’de kütüphaneler ve diğer bilgi merkezlerinin içinde bulunduğu mevcut koşullar çağımıza uygun bir görünüm yansıtmamaktadır. Bu durumun en önemli nedeni devletin eğitim, bilim ve kültür politikalarında kütüphanelere gereken önemin verilmemesinin yanı sıra bu konudaki toplumsal duyarlılığın da eksiliğinden kaynaklanmaktadır. Ne yazık ki ülkemizde halkın büyük bir yüzdesi yaşamları boyunca kütüphane ve kütüphaneci kavramını bilmeden eğitiliyor. Bilgi üretiminin ve okuma alışkanlığının çok düşük olduğu ülkemizde, yapılan sözde eğitim reformunda sistemin vazgeçilmez bir parçası olması gereken kütüphanelerin adının dahi anılmamış olması eğitim sistemindeki çarpıklığın devam edeceğinin bir işaretidir.

Ayrıca devletin kültür politikasının evrensel boyutta olmaması, çağdaş ve kültürel kimliğe sahip bireyler yetiştirmeyi hedeflememesi sonucunda, bugün içinde yaşadığımız kültür yozlaşması kaçınılmaz olmuştur. Bu çerçe-

* 34. Kütüphane Haftası nedeniyle TKD tarafından yayımlanan bildiri metni.

vede kütüphanecilik mesleğinin toplumu yönlendirme ve demokratik açılımlara katkı sağlama işlevini, devletin yıllardır popülist politikalar izlemesi nedeniyle yerine getirdiği söylenemez. Bu nedenle, bütün meslektaşların mesleki saygınlık ve bütünlük için mücadele etmeleri gerekmektedir.

Kütüphaneciler olarak bizlerin de bu alanda önemli bir özeleştirici eksikliği bulunmaktadır. Kütüphanecilerin bir araya gelerek hem mesleki hem de diğer toplumsal konularda yeterli ağırlığı oluşturamadıkları ve kendileri ile ilgili alınan kararlarda etkili olamadıkları görülmektedir. Bu durumun en önemli nedeni, “mesleki kimlik” ve “görev bilinci”nin yanı sıra yeterli örgütlülüğü gösteremeyişimizdir. *Unutmamalıyız ki insan örgütlü olabildiği oranda özgürdür.* İçinde yaşadığımız dönemde toplumsal değişimin sosyal ve siyasal kalkınmaya kanalize edilmesi ve bu değişimin olumsuz yönlerinden toplumun en az etkiyle kurtulması çabalarında kütüphanelerden öte kütüphaneciler devre dışı kalmaktadır. Dolayısıyla her türlü donanımına sahip kütüphanelerin kurulması yeterli değildir. Sorunların çözümünde öncelikle kütüphaneciler meslek ahlakı ilkelerinin öngördüğü yaklaşımlara sahip olmalıdır.

Uluslararası kütüphane derneklerinin öngördüğü meslek ahlakı ilkeleri incelendiğinde bunların temel olarak aşağıdaki özellikleri taşıdıkları görülmektedir:

- Düşünce özgürlüğüne saygı,*
- Sansüre karşı mücadele,*
- Bilgiye erişimde eşitlik,*
- Düşünsel mülkiyet haklarına saygı,*
- Kullanıcı bilgilerinin gizliliği,*
- Mesleki çıkarların kişisel çıkarlardan üstünlüğü.*

Ayrıca 1996 yılında TKD de meslek ahlâkı ilkelerini belirlemiş ve üyelerine duyurmuştur.

Bu özelliklerin her biri kütüphaneciler için meslek ahlâkı olarak kabul edildiği gibi içinde yaşadıkları topluma karşı sosyal sorumluluklarını da tanımlamaktadır. Kütüphaneciler olarak sosyal sorumluluğumuzun gereklerini yerine getirdiğimizde, kütüphaneler toplumsal kalkınmaya yön verebilecek ve bizler de ancak bu durumda baskı grubu olabileceğiz.

Bu aşamadan sonra yapılabilecekler aşağıdaki maddeler halinde önerilebilir.

- Baskı grupları tümüyle demokratik düzlemde tepkilerini ortaya koymalıdır.

- Bu tepkilerin amacına ulaşması için meslek örgütlerinin önderliğinde, mesleğin kuram ve uygulayıcılarıyla birlikte hareket edilmelidir.
- Kütüphanecilik Bölümlerinde teknik eğitimin yanı sıra, mesleğin sosyolojik ve felsefi boyutları daha geniş açılardan ele alınarak, öğrencilere kütüphanecilik bilinci, ahlâki ve sosyal sorumluluklar bütünlüğü içerisinde kazandırılmalıdır.
- Düşünce ve bilgi edinme özgürlüğüne, sansür uygulamalarıyla getirilen baskıların kaldırılması için meslek örgütleri, diğer örgütlerle işbirliğine gitmeli ve ulusal bildirgeler hazırlamalıdır.
- Meslek örgütleri tarafsız, hiç bir siyasal gücün gölge düşüremeyeceği gelişen Türkiye'nin koşullarına uygun alternatif bir kitap seçim politikası hazırlayarak kamuoyuna duyurmalı ve ilgili kurumlara iletip, sonuç alınması için çaba harcamalıdır.
- Meslektaşlar mesleki gelişmeleri yakından izlemeli, kendilerini ilgilendiren konular hakkında örgütleri kanalıyla görüşlerini kamuoyuna açıklamalıdır.
- Meslek örgütleri bu önerilerin amacına ulaşması için lobileşme yoluna gitmeli; eğitim, kültür ve bilim politikalarına yön veren kişi ve kuruluşlarla sürekli bir ilişki kurmalıdır.

Ortaya koyduğumuz bu önerilerin temelinde Türkiye'de bilgi toplumunun oluşumunu hızlandırmak için gerekli demokratik önceliklerin yerine getirilmesi zorunludur. Çünkü bilgi toplumu olabilmek için öncelikle demokratik bir toplum sürecinden geçmek zorundayız. Her yönüyle dışa bağımlı olduğumuz bilgi üretimi ve bilgi teknolojisinde bağımsızlığımızı kazanmak bu sürecin temel taşlarını oluşturmaktadır. Ulusal bilginin üretilmesi ve özgürce kullanılmasına katkıda bulunmak, Türkiye'nin demokratikleşme sürecinde her kütüphanecinin alması gereken *aydın tavrı ve sorumluluğudur*.

Saygılarımla!.

Ali Fuat KARTAL
TKD Ankara Şubesi Başkanı